

VLAAMSE MEESTERS IN DE HERMITAGE

Schilderijen van Rubens, Van Dyck en Jordaens van Hermitage St.-Petersburg sieren de wanden. De werken van deze Vlaamse meesters lijken goed te kunnen aarden in de Amsterdamse Hermitage, bij het kleine zusje in Nederland.

TEKST: *Ellen Leijser* FOTOGRAFIE: *Graciela Rossetto*

Cathelijne Broers is sinds afgelopen november directeur van Hermitage Amsterdam.
Rechterpagina: *Vogelconcert* van Frans Snijders. Broers: 'Ik word elke keer getriggerd als ik het zie. Het is zo anders dan de andere schilderijen die hier hangen.'

Waar moet u zijn:

Rubens, Van Dyck & Jordaens. Vlaamse schilders uit de Hermitage, tot en met 16 maart 2012 in Hermitage Amsterdam.
www.hermitage.nl

Ze had goede smaak en beschikte over aanzienlijke middelen; voeg daaraan toe haar macht en onverzettelijkheid. Ziedaar met welke ingrediënten de hand werd gelegd op een indrukwekkend aantal Vlaamse Meesters van weergaloze kwaliteit.' Dat schrijft Ernst Veen over Catharina de Grote, de Russische tsarina die met haar ongelooflijke verzamelwoede in de achttiende eeuw de basis legde voor de omvangrijke collectie van Staatsmuseum Hermitage St.-Petersburg. Veen schreef het voorwoord in de catalogus als directeur van Hermitage Amsterdam. Het was zijn slotakkoord. Sinds 1 november is Veen met pensioen en heeft hij het stokje overgedragen aan Cathelijne Broers. Met haar wandelen we door de tentoonstelling van de Vlaamse schilders uit Hermitage St.-Petersburg. Met topnamen Rubens, Van Dyck en Jordaens als de grote publiekstrekkingen.

De grote zus

Voor we de tentoonstelling bekijken, hecht Broers eraan te vermelden dat alle schilderijen uit de vaste collectie van Sint-Petersburg komen. 'Het is dus geen depotkunst. Iedereen kan zien dat deze werken de waarde van depotkunst overstijgen.' De keuze voor de werken is in nauwe samenwerking gemaakt met de collega's in Sint Petersburg. 'Zij kennen hun collectie, weten wat de top is. Soms moet je wat *dealen* en *wheelen*, maar bij deze tentoonstelling was het klip en klaar. Het voorstel dat zij ons deden was zó goed, dat wij snel zeiden: 'dank je wel'. 'Als 'jonger zusje' heeft Hermitage Amsterdam natuurlijk een bijzondere relatie met Hermitage St.-Petersburg. 'Maar ze werken niet alleen met ons, ze krijgen aanvragen vanuit de hele >

wereld. Ons belang is dat wij topstukken kunnen tonen. Hoewel we een streepje voor hebben is het wel een kwestie van goed vastleggen, want het is niet zo dat als een museum in Japan het al heeft aangevraagd, met honderd stempels in het Russisch, ik nog binnen kan komen en kan zeggen: 'ik wil dat werk graag'. Tot 2015 ligt in grote lijnen vast welke werken we in Amsterdam zullen tonen.' Er zijn in Rusland meerdere musea met prachtige collecties. 'Het is mijn ambitie voor de komende jaren om te kijken of we de Russische samenwerking kunnen vergroten. Nee, ik spreek geen Russisch. Ik zou dat wel willen. Het zou misschien, uit beleefdheid, ook wel moeten. Het zou qua goodwill een boel kunnen opleveren.'

Favorieten

Bij de eerste blik in de grote zaal valt direct op hoe mooi de kleuren van de wanden bij de schilderijen passen. 'Net als aan de zaalteksten besteden wij heel bewust veel tijd en aandacht aan de inrichting. Dat is een onderdeel van ons vak: ervoor zorgen dat de bezoeker de werken zo mooi mogelijk kan ondergaan. Door het gebruik van rood en groen springen de kleuren op de schilderijen nog meer in het oog. De wanden maken de kleuren van de schilderijen intenser.' In hun Russische thuisbasis hangen de schilderijen

'De gekleurde wanden maken de schilderijen nog intenser'

stukken dicht op elkaar. Ook hangen ze daar onder en boven elkaar. 'Wij hebben hier meer ruimte, zodat we ze verder uit elkaar kunnen laten zien. Dat is veel mooier.'

We kriskrassen tussen de bezoekers door naar de *Kruisafname* van Peter Paul Rubens. Het is een imposant schilderij, qua formaat, maar zeker ook qua beleving. 'Rubens was een interessante schilder. Niet alleen omdat hij prachtig werk heeft gemaakt, maar ook omdat hij midden in het leven

stond. Hij was bijna een multi-national *avant la lettre*. Hij sprak zeven talen, had een atelier met ongelooflijk veel assistenten. Hij heeft vreselijk veel geproduceerd. In tegenstelling tot Rembrandt, onze zeventiende-eeuwse meester, reisde hij veel. Terwijl Rembrandt honkvast was, reisde Rubens als een soort

diplomaat vaak naar Italië.' Broers wijst op een druppeltje bloed dat aan de teen van Christus bungelt. 'Kijk eens naar die glans, het is fenomenaal geschilderd. Het geeft voor mij de emotie weer.' Het schilderij behoort tot Broers' favorieten. 'Het magische van het moment van de kruisafname, het drama, dat blijft ongekeend goed geschilderd. En daar komt bij dat ik het uniek vind dat dit werk even tijdelijk bij ons mag komen logeren. Ik vind dit een topwerk!' »

De kleuren op de wanden zijn zorgvuldig gekozen voor de verschillende schilderijen. 'Dat is onderdeel van ons vak, ervoor zorgen dat de bezoeker de werken zo mooi mogelijk kan ondergaan', aldus Broers.

Van links naar rechts:

Cathelijne Broers bij *Maria met kind in een bloemenkrans* (circa 1618) van Jacob Jordaens. *Kruisafneming* van Peter Paul Rubens (1577–1640) is een van de publiekstrekkers. Rubens tekende dit portret in 1629. Het is een dochter van Balthazar Gerbier.

Rechterpagina: Frans Pourbus II (1569-1622) schilderde dit portret van Margaretha van Savoye, hertogin van Mantua.

Een ander reusachtig doek dat haar aandacht trekt, is het *Vogelconcert* van Frans Snijders. ‘Als je een schilderij alleen van een plaatje kent, kan het een ontzettende verrassing zijn als je het in het echt ziet. Dat had ik met dit werk. Nu het hier zo hangt, zo anders dan de rest, word ik elke keer getriggerd als ik het zie. Je blijft er naar kijken, ontdekt er telkens nieuwe dingen in. En het roept vragen op als: ‘wie heeft het besteld en wat heeft de kunstenaar bewogen om het te maken.’ Ze lacht: ‘Volgende week komen er Russische collega’s op bezoek, dan zal ik het ze toch nog eens vragen.’

Ander gezichtspunt

Behalve schilderijen zijn er tekeningen te bewonderen. ‘De tekeningen zijn heel uniek. Ik ben er trots op dat wij ze kunnen laten zien. In tegenstelling tot de schilderijen komende tekeningen wél uit het depot, maar dat is omdat ze zo kwetsbaar zijn. Ze mogen nu drie maanden getoond worden en dan moeten ze weer terug naar het donker. Het zijn veelal voorstudies voor schilderijen van groot formaat.’ We staan stil bij een tekening van Rubens uit 1629. Het is een portret van de dochter van Balthazar Gerbier, een collega van Rubens. Broers wijst, bijna teder, op de fijne lijntjes bij de ogen van het meisje. ‘Ik vind dit ontzettend mooi. De meeste tekeningen zijn vaak zo

‘De liefde voelen, dat is voor mij de definitie van schoonheid’

kwetsbaar. Als je kijkt naar dat oog bijvoorbeeld, een beetje dat staren, dat mijmeren, een paar streepjes, meer is het niet. Met zo weinig zoveel neerzetten, is razend knap. Je ziet dat het met liefde is gemaakt. Dat vind ik de definitie van schoonheid. Dat je voelt of ziet dat het met liefde is gemaakt.’ Vanaf de tweede verdieping hebben we een prachtig zicht op de grote zaal. Broers leunt op het glazen hek en kijkt naar de schilderijen die een verdieping lager hangen. ‘Op deze manier kun je afstand

nemen van iets waar je beneden over verwonderd bent geraakt. Door dat andere gezichtspunt beleef je de intensiteit van de schilderijen op een totaal andere manier. Dat vind ik erg leuk.’ Het is lekker druk in het museum. ‘Dat is altijd fijn. Bij elke tentoonstelling die je maakt blijft dat toch spannend. Hoe goed je het ook hebt voorbereid,

de dag voor de deur open gaat, krijg je toch last van een soort plankenkoorts.’ Het maakt Broers een tevreden mens als ze al die bezoekers ziet genieten. ‘Ik ben vooral ook trots omdat ik vanaf het allereerste begin van Hermitage Amsterdam betrokken ben. Het feit dat het museum er nu al twee en een half jaar staat, kan mij met enorme trots vervullen. Vooral ’s ochtends, als er nog geen bezoekers zijn en ik loop door de zalen, denk ik wel eens: ‘niet te geloven, het is ons gewoon gelukt!’”

